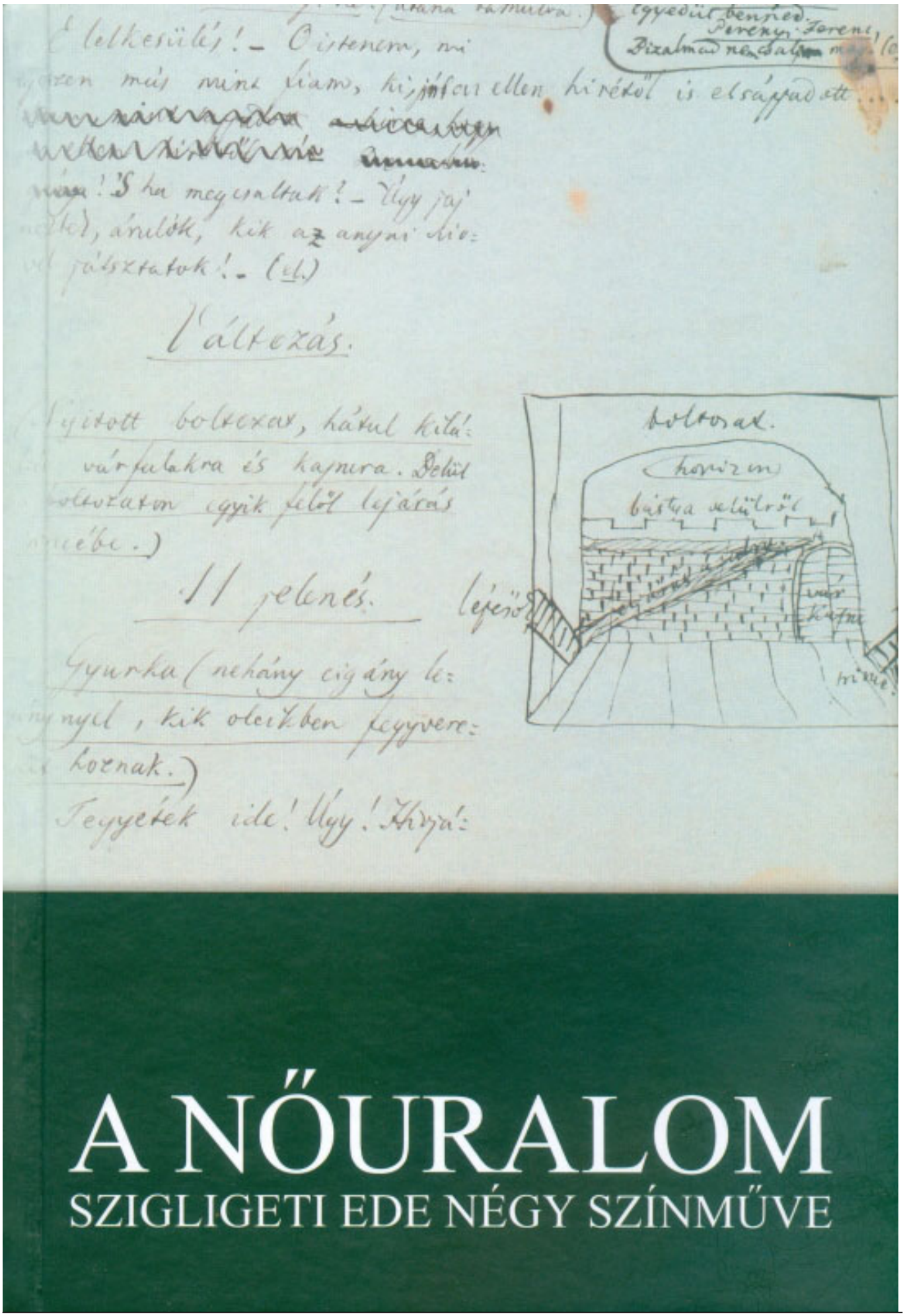
Szigligeti Ede: A nőuralom

2014/03/13

A NŐURALOM
SZIGLIGETI EDE NÉGY SZÍNMŰVE

[1]A kétszáz éve született neves drámaíróra, színpadi rendezőre, a Nemzeti Színház egykori direktorára emlékezve jelenteti meg az OSZK a szerző négy színművét tartalmazó kötetet.

Részlet az előszóból: „Színműírói tehetsége, termékenysége és színházi tapasztalatai kiemelik Szigligetit a XIX. század dramaturgusai közül. Középre helyezik őt abban a sorban, ami a régi magyar színjátéktól, majd a reformkor legjelesebbjének, Kisfaludy Károlynak sikereitől a XX. század világszínpadra emelkedett szerzőiig, Molnár Ferencig, Heltai Jenőig, Herczeg Ferencig és tovább ível. Szigligeti hosszú színházi és szerzői pályája valóban központi jelentőségű a kezdeményezéseivel, újonnan nyitott útjaival – a népszínművel, a kortársi témájú családi vígjátékkal, és a járt utakon továbblépő hazafias történeti tragédiáival egyaránt. (…) Ebben a kötetben az ő hangja szólal meg, így születésnapján az ünnepelt ajándékozza meg a rá emlékező kései utódokat.

Rendkívül izgalmas vállalkozás eredményét kapja kezébe a XXI. század Szigligetire emlékező közönsége: kötetünk négy színjátéka közül három még nem látott nyomdafestéket – szavaik eddig csak színpadon hangzottak föl, cselekményüket korábban csak élőben követhették a nézők. A már kétszer (kissé különböző változatokban) kiadott negyedik darab, A nőuralom pedig előbb 1879-ben, majd egy Bayer József dráma- és színháztörténész szerkesztette 1904-es kötetben jelent meg. (…) Szigligeti születésnapjához, s a nőnaphoz is kapcsolódva választottuk az ünnepi kötet címadójává épp ez utóbbit, az 1862-ben bemutatott színművet. A nőuralom szalonvígjáték, és ez nemcsak a helyszínt és a díszletet jelenti, hanem a hangütést és a szereplők körét is. Két házaspár és egy jegyespár férfi- és nőtagjainak játszmáit követhetjük a dialógusokban. (…) Második drámaszövegünk egészen más téma, más forma, mintha másik világba kerülnénk, de a sorok szerzője ugyanaz, Szigligeti Ede, a történeti drámák jeles írója, akit a Nadányi bemutatója idején már nem elsősorban a történelmi igazságot képviselő, de elbukó hős példaként bemutatása érdekelt, hanem a döntésre szorított ember vívódása, vergődése az értékek és bűnök között. Mint Bánk, olyan figura Nadányi György, tán még pontosabban, még hitelesebben a történelmi valóságba ágyazva, s tán még végletesebb döntéshelyzetbe taszítva, mint Katona József hőse. (…) A kötet harmadik helyére szerkesztett néprege, A nagyidai cigányok született legelőször itt olvasható szövegeink közül, 1842-ben volt a bemutatója a Nemzeti Színházban. Egészen más hang, más hangulat, más szerkezet, mint az előbb olvasottak! A később (1851-ben) Arany Jánostól is földolgozott komikus néprege az epikus tollán groteszk hősköltemények szólal meg, Szigligeti számára pedig a törökellenes végvári csaták történelmi miliőjének, s párhuzamosan a cigánytábor népszínműszerű bemutatásának lehetőségét kínálta.(…) Az utolsóként olvasható Pünkösdi királynő is két (vagy még több) színjátéktípus virtuóz összegyúrása. Az egyik egy mesei motívumokkal is gazdagon élő kortársi kiházasítási komédia, ahol az oda-vissza szerepcsere, a túlzásoktól sem riadó nyelvi jellemzés, sőt, az operaparódia, az álarcosbál sok kalandot ígérő jelenetei gördülékenyen épülnek a majdnem-leleplezésekig, amikor aztán egyszerre csak egy hamisítatlan népszínműbe csöppenünk, a falusi lányok parlamentjének a pünkösdi királynő kiválasztását célzó ügydöntő szavazására. A finálében ismét zene szól, de más muzsika, mint előbb a zongorás szalonban: érkezik a pünkösdi király és királynője, s végül, aki érdemli, meg is találja a párját. (…) Ünnepi válogatásunkban arra törekedtünk, hogy a szövegek, a figurák és a cselekmények változatosságával megmutassuk Szigligeti színjátékírói sokszínűségét, virtuóz technikáját, elkötelezettségét a nemzeti témák, az erkölcsi értékek, a romantika érzelmi gazdagsága iránt. Ezért nem kronologikus sorba, hanem valamiféle tematikus és hangulati egységbe rendeztük a négy drámaszöveget. Így a négy közül elsőként készült A nagyidai cigányok lett a harmadik, követi a szintén történeti témát verses szomorújátékban földolgozó Nadányit, amely a kiválasztottak közül utolsóként, 1864-ben került színre. A nőuralom mint kötetnyitó és a Pünkösdi királynő mint -záró szöveg a kortárs témájú vígjáték két megoldását mutatja meg: míg az első egy-központú szalonvígjáték, az utóbbi a népszínmű, a mese, az opera, a táncos jelmezbál műfajelemeivel és epizódjaival építi egybe a társalgási színművet. (…) Szigligeti Ede érdemes az ünneplésre.

Néha hihetetlenül aktuálisan csengő, máskor a régiség leheletével hangzó szavai olvastán hol azt érezzük, hogy a romantika színházi szerzője kortársunk, hol pedig, egy másik jelenetben, amint az valójában így is van, kétszáz esztendős „nagy öreg” mesterként tűnik föl.

A szerkesztőnek nagy élmény volt Szigligetit olvasni, elkísérni hőseit a romantika színpadára, együtt élni a szövegekkel, meghallani a betűk sűrűjének távolából megszólaló hangot, a hangsúlyokat, a

dallamot, a lapok árnyékából fölsejleni látni a drámák alakjait…

Reméljük, az olvasónak is élményt és örömet szerez ez a születésnapi ajándék!”

A nőuralom – Szigligeti Ede négy színműve
Sajtó alá rendezte, gondozta és szerkesztette, az előszót írta: Sirató Ildikó
Kiadja az Országos Széchényi Könyvtár és a Nagyváradi Szigligeti Színház
ISBN 978 963 200 621 5
A kiadvány ára: 2 000,- Ft.

A kiadvány kapható az OSZK könyvesboltjában vagy megrendelhető az OSZK Kiadványtárától az alábbi elérhetőségeken: Budai-Király Tímea, Tudományos Igazgatóság Kiadványtár, Országos Széchényi Könyvtár; 1827 Budapest, Budavári Palota F épület; Tel.: 22-43-878, Fax: 22-43-744, email: kiadvanytar@oszk.hu.

2014/03/13 - 16:05

Source URL: https://www.oszk.hu/en/hirek/uj-kiadvanyunk-nouralom

Links:
[1] https://www.oszk.hu/sites/default/files/nouralom-borito.jpg
[2] https://www.oszk.hu/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek
[3] https://www.oszk.hu/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek-cimlapon